

Diskurs političarki desnice o rodnim ulogama na društvenim mrežama 2020. godine

---

Čada, Astrid

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:387019>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

DISKURS POLITIČARKI DESNICE O RODNIM ULOGAMA NA
DRUŠTVENIM MREŽAMA 2020. GODINE

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc.dr.sc. Dina Vozab

Studentica: Astrid Čada

Zagreb, 2021

Izjavljujem da sam diplomski rad „Analiza diskursa rodnih uloga političarki desnice na društvenim mrežama za vrijeme parlamentarnih izbora 2020. godine”, koji sam predala na ocjenu mentorici doc.dr.sc. Dini Vozab, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao/la ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16- 19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Astrid Čada

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZASTUPLJENOST ŽENA U POLITICI	3
2.1. Argumenti za veću zastupljenost žena u politici	5
2.2. Zakonodavni okviri i regulacije rodne ravnopravnosti.....	5
2.3. Zapreke sudjelovanju žena u politici i ženski politički stil	6
3. POZICIJA ŽENA U POLITIČKIM STRANKAMA NA LJEVICI I DESNICI.....	9
3.1. Diskurs desnice i konzervativna shvaćanja žena u politici.....	10
3.2. Diskurs političarki desnice	11
4. KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U POLITIČKOJ KOMUNIKACIJI.....	13
4.1. Kako političarke koriste društvene mreže?	13
5. KONTEKST ISTRAŽIVANJA: POLITIČKE STRANKE U HRVATSKOJ I PARLAMENTARNI IZBORI 2020. GODINE	14
5.1. Vladajuća stranka i opozicija u Hrvatskoj	14
5.2. Parlamentarni izbori u Hrvatskoj 2020. godine	15
6. CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	16
6.1. Metodologija	16
6.2. Analiza diskursa	17
6.3. Marija Selak Raspudić	18
6.5. Karolina Vidović Krišto	23
6.6. Carla Konta	27
6.7. Vesna Vučemilović	30
6.8. Marija Vučković.....	31
6.9. Ruža Tomašić	32
6.10. Zdravka Bušić	32
7. ZAKLJUČAK	34
LITERATURA.....	36
SAŽETAK.....	41
SUMMARY	42

POPIS ILUSTRACIJA:

Tablica 1: Političarke desnice i njihov broj objava na društvenim mrežama.....	17
Slika 1: Marija Selak Raspudić, suprug i sin na biralištu.....	20
Slika 2: Marijana Petir i svećenik iz Sisačke biskupije.....	21
Slika 3: Karolina Vidović Krišto s Ivicom Arbanasom i Ivanom Anđelićem	25
Slika 4: Karla Conta s djecom.....	27
Slika 5: Vesna Vučemilović i sin	31
Slika 6: Zdravka Bušić	33

1. UVOD

Posljednjih nekoliko godina u Europi je sve dominantnija desnica. Njezin uspon rezultat je brojnih okolnosti - od pojave novih političkih elita, nezadovoljstva zbog globalizacije, problema migracije te razvodnjavanja nacionalnog identiteta. Nakon parlamentarnih izbora 2020. godine, hrvatski građani drugi su put za redom odabrali premijera Andreja Plenkovića i Hrvatsku demokratsku zajednicu na čelu Vlade, a pojavile su se i stranke koje su promijenile raspodjelu glasova na desnom kontinuumu, poput Mosta u izmijenjenom izdanju i Domovinskog pokreta Miroslava Škore. Tako je desnica u svoje redove iznjedrila brojne nove zastupnike, ali i zastupnice, a statistički podaci pokazuju kako žena u saborskim redovima nikada nije bilo više.

S obzirom na to da su zahtjevi za participaciju žena u politici iz godine u godinu sve veći, svakako se radi o pozitivnom rastu, no poznato je kako desnica ima određena ideološka uvjerenja koja više diskriminiraju nego osnažuju žene - zalaže se za tradicionalne vrijednosti i snažnu ulogu crkve u društvu, pokazuje manju toleranciju prema etničkim manjinama i ima konzervativan odnos prema ulozi žena u društvu (Henjak, 2005). Naravno, važno je naglasiti kako stranačko-ideološke pozicije nisu nužno povezane s diskursnom praksom, a ton obraćanja javnosti ovisi i o tome radi li se o radikalnoj desnici, populistima ili pak desnici koja varira između navedenih.

U ovom diplomskom radu analizirat će se diskurs rodnih uloga političarki desnice na društvenim mrežama za vrijeme parlamentarnih izbora 2020. godine. U analizu su ušle političarke koje su na izborima imale više od 2000 preferencijalnih glasova, a to su Marija Selak Raspudić (nezavisna), Vesna Vučemilović (Domovinski pokret Miroslava Škore), Marijana Petir (nezavisna), Carla Konta (nezavisna), Karolina Vidović Krišto (nezavisna), Marija Vučković (HDZ), Ruža Tomašić (Hrvatska konzervativna stranka) i Zdravka Bušić (HDZ).

U fokusu diskursa su objave na Facebooku, društvenoj mreži na kojoj sve analizirane političarke imaju otvoreni profil te se analizira njihovo obraćanje javnosti u periodu od 5. lipnja do 5. srpnja 2020. godine.

U posljednjih desetak godina postalo je jasno kako su društvene mreže dobile sasvim novu ulogu u lobiranju glasača i pozicioniranju političara. Političarke putem Facebooka mogu predstaviti osobne interese, političke biografije, komunicirati s potencijalnim glasačima te govoriti o temama koje su nedovoljno zastupljene kako u medijima tako i u stvarnom životu.

Prema tome i diskursu desnice postavljene u ovom diplomskom radu postavljene su dvije pretpostavke. U prvoj se pretpostavlja da će se same političarke u većini objava predstaviti kroz element tradicionalnih rodnih uloga - kroz prizmu majčinstva, skrbnica, obiteljskih vrijednosti, "ženskih" pitanja. Moja druga pretpostavka je da će dio uprava biti usmjeren prema muškim političarima, bilo da ih prozivaju ili se pozicioniraju pored njih kao moćnih muškaraca.

U ovom diplomskom radu oslanjalo se na feminističke teorije koje su nastale kao manifestacija bunta protiv dominantnih patrijarhalnih struktura i diskriminacija po spolu. Svoj prvi vrhunac doživjele su u Europi u 18. stoljeću, a drugi val, odnosno neofeminizam javlja se 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća. "Suvremeni feminizam klasificira se na nekoliko glavnih struja, od konzervativnog feminizma, koji ne teži znatnijim promjenama statusa žene u društvu, već teži većoj participaciji žena u političkim tijelima, posebno onima koja se bave ženskim problemima (majčinstvo, odgoj...), do radikalnog feminizma, koji se bori protiv patrijarhalnih struktura i mačističkih institucija. Neke struje inzistiraju na socijalnim kategorijama klasnih odnosa i političkih odnosa moći (socijalistički feminizam), kategorijama bez obzira na spol (liberalni feminizam)" (Gelger, 2012: 103).

Glavni članak koji je bio nit vodilja kroz cijeli diplomski rad je istraživanje Christiana Norocela o objavama političarki na društvenim mrežama za vrijeme izbora u Rumunjskoj i Mađarskoj. Norocel u svojem članku navodi kako su Mađarska i Rumunjska dvije zemlje Europske Unije s najmanjim postotkom žena u političkim redovima te je napravio analizu diskursa na društvenim mrežama s naglaskom na spol. Otkrio je napetost između konzervativnih stavova o rodnim ulogama i socijalnim i političkim specifičnostima u dvjema zemljama, a analiza ilustrira kako različite stranke na kontinuumu od konzervativne desnice do desničarskog populizma gledaju na feminizam. Drugo, Norocel analizira kako političarke koje su ušle u analizu govore na Facebooku o ideološkim uvjerenjima, rodnim ulogama i karijeri. Koristi se razdoblje političke kampanje 2014. godine, a studija triangulira višeslojne diskurzivne okolnosti te mapira sličnosti i razlike prilikom usporedbe političarki (Norocel, 2018).

2. ZASTUPLJENOST ŽENA U POLITICI

Demokracija podrazumijeva, barem u njezinom nazivu, načelo društvene jednakosti i ravnopravnosti pojedinca unutar neke društvene zajednice, stoji na stranicama Hrvatskog jezičnog portala u objašnjenju samog pojma (Hrvatski jezični portal, 2020). Prema tome, muškarci i žene trebali bi imati istovjetna prava, a u ovom slučaju, mjesto u politici. Pogotovo ako je riječ o paritetnoj demokraciji koja se sastoji od jednakog udjela žena i muškarca, u kojem njihovo puno i jednakopravno uživanje državljanstva izvire iz njihove jednake zastupljenosti političkog odlučivanja (Kašić i Šinko, 2004). No, zašto to nije tako?

Unatoč činjenici da živimo u 21. stoljeću, dobu modernizacije i uvažavanja stava u kojem svatko ima pravo na mišljenje, znamo da je takva sfera teško primjenjiva u praksi. Politički sustavi kroz povijest, a i oni danas, oduvijek su bili iskaz određenih ideologija. Tako Smiljana Leinert Novosel u studiji 'Politika ravnopravnosti spolova: kako do "kritične mase" žena u parlamentima?' objašnjava kako su kapitalistički i socijalistički sustavi različito shvaćali ulogu žene u društvu te su primjenjivali različite modele za ostvarivanje svojih ciljeva. Dok su demokratski sustavi počivali na reformskim zahvatima, a žene su postupno ulazile u javnu sferu i političku participaciju, "na istoku Europe totalitarni sustav isti je cilj postizao na drugačiji način – revolucionarnim djelovanjem kroz same društvene temelje kako bi se osigurala ravnopravnost za sve, pa tako i one među spolovima" (Leinert Novosel, 2007: 86).

Posebna je zastupljenost u nacionalnim parlamentima nakon Drugog svjetskog rata, no žene, uz iznimke na čelu sa skandinavskim zemljama, u prosjeku još uvijek čine tek oko 20 posto parlamentarnih zastupnika (Pološki Vokić i Bulat, 2013). Trend izrazite dominacije muškaraca u politici aktualan je sve do 70-ih godina prošlog stoljeća kada broj žena u političkim strankama počinje rasti.

Zanimljivo je promatrati kako su 1987. godine tek 13,2 posto žena bile zastupnice u zapadnim, kapitalističkim zemljama, nasuprot čak 26,6 posto u socijalističkim zemljama. Prema tome, moguće je zaključiti kako je socijalistički sustav u odnosu na demokratske sustave zbog mehanizama kontrole davao bolje rezultate u formalnoj ravnopravnosti žena u politici (Leinert Novosel, 2007).

Kad govorimo o političkim sustavima potrebno je razlikovati i tri faze političke participacije žena u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj. Prva faza traje od 1952. do 1965., a obilježava je nagli ekonomski razvoj što dovodi do većeg zapošljavanja i obrazovanja žena te izlazak iz privatne i ulazak u političku sferu. Tako je 1963. godine zastupljenost žena u Saboru iznosila

24,1 posto. U drugoj fazi od 1965. do 1974. situacija je puno nepovoljnija za žene. Dolazi do zastoja u ekonomskom razvoju i povećanja broja kandidata na izborima, dominiraju muškarci na visokim pozicijama, a žene se povlače. Za razliku od 1963. godine, 1969. bilježi najniži udio žena u Saboru, svega njih 7,9 posto. Treća faza i uvođenje delegatskog sustava od 1974. do 1990. donosi veću participaciju žena pa je tako u Saboru njihova zastupljenost između 16 i 18 posto (Kašić i Šinko, 2004).

Žene i danas iz socijalizma vuku problem dvostruke opterećenosti prema kojoj su uz javno djelovanje, sudjelovanje na tržištu rada i u politici, ostale i "stare" tradicionalne ženske obveze u kućanstvu, a patrijarhalni aranžmani nisu se mijenjali. Međutim, retradicionalizacija vrijednosti puno je vidljivija u bivšim zemljama realsocijalizma, odnosno zemljama bivšeg Istočnog bloka, nego u zemljama postjugoslavenskih (Kašić i Šinko, 2004.). S raspadom socijalističkih režima u Europi nakon 1989., u postsocijalističkim zemljama osnivaju se različite političke stranke koje sudjeluju u demokratskim parlamentarnim izborima. To je bio svojevrsni iskaz modernizacijskih shvaćanja i otvorenosti prema drukčijem poimanju ženskog pitanja (Kašić i Šinko, 2004).

Nastavno na navedeno, očito je kako različiti tipovi izbornih sustava uvjetuju različite političke učinke. Tako su u pravilu, smatraju Kašić i Šinko (2004), većinski izborni sustavi, osobito izbori relativnom većinom manje pogodni ženama, a razmjerni izborni sustavi više. Ženama je u zemljama koje koriste izbor relativne većine teško prijeći prag petpostotne zastupljenosti u parlamentu, dok se u zemljama u kojima se primjenjuje razmjerni sustav dostiže deset posto. Najviši broj žena u parlamentu dostižu one zemlje koje primjenjuju proporcionalno zastupanje na stranačkim listama (Kašić i Šinko, 2004).

U trenutnom, desetom sazivu Sabora, Hrvatska ima čak 35 žena, što je najviše od njezinog osamostaljenja (Izbori.hr, 2020). U prethodnom sazivu udio žena bio je najniži u proteklih 20 godina. Samo 20 zastupničkih mandata držale su žene od njih ukupno 151, a prema listi žena u donjem domu parlamenata diljem svijeta iz 2011. godine, našli smo se negdje na sredini (Pološki Vokić i Bulat, 2013). U sedmom sazivu Sabora udio žena u parlamentu je 23,8 posto, čime se Hrvatska našla na 30. mjestu od 70 zemalja na listi, a 2020. godine prema internetskoj stranici *Global data of national parliaments*, Hrvatska se nalazi na 49. mjestu (IPU Parline, 2020). Od naših susjeda, točnije zemalja koje su bile u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije samo je Srbija ispred nas, dok je Slovenija na 65., a Bosna i Hercegovina 100. mjestu (IPU Parline, 2020).

Brojka od 23,8 posto spominje se i kad je u pitanju prosjek žena u parlamentima u svijetu. Iznadprosječna zastupljenost žena prisutna je samo u Andori (oko 54 posto) uz koju na listi

prednjače sjeverno-europske zemlje (Švedska, Island i Finska), Južna Afrika i Kuba s više od 40 posto žena u parlamentima, dok su zadnje na listi s manje od deset posto žena u parlamentima Mađarska, Brazil i Ukrajina, te je na začelju Saudijska Arabija bez žena u parlamentu (Pološki Vokić i Bulat, 2013).

2.1. Argumenti za veću zastupljenost žena u politici

Australska znanstvenica i profesorica Marian Sawer (Kašić i Šinko, 2004: 185) navodi razloge za veću zastupljenost žena u političkim redovima. Sawer smatra kako učinak prisutnosti žena u parlamentu ima učinak na položaj žena izvan parlamenta, odnosno da prisutnost žena u parlamentu povećava poštovanje žena u društvu što je svojevrsni oblik priznanja jednakog statusa žena. S druge strane, odsutnost žena može prenijeti društveno značenje da žene nisu sposobne ili im pak nije mjesto vladati. Kao drugi argument navodi uzor prema kojem vidljiva prisutnost žena u javnom životu služi kao poticaj i aspiracija drugim ženama. Treći argument je važnost reprezentativnosti za legitimnost političkih institucija i političku mobilizaciju grupnog identiteta, odnosno spolnog/rodnog identiteta, a četvrti argument je kulturalno značenje izvedbe roda koji služi za povećanje javne zastupljenosti različitih načina izvedbe roda (Kašić i Šinko, 2004: 185).

2.2. Zakonodavni okviri i regulacije rodne ravnopravnosti

Unatoč tome što Hrvatska u svojem Ustavu napominje ravnopravnost spolova, te u zakonodavstvu imamo čak dva zakona koji propisuju poštivanje rodne (ženske) kvote od 40 posto na svim kandidacijskim listama u svim izbornim jedinicama, izgledno je kako situacija nije takva. Akt s najvišom pravnom snagom u RH, odnosno Ustav, u članku 3. utvrđuje temeljne vrednote: slobodu, jednakost, nacionalnu ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalnu pravdu, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavinu prava i demokratski višestranački ustav (Sabor.hr, 2010).

Također, sukladno Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski Sabor (Zakon.hr, 2019) nije pravovaljana ona kandidacijska lista na kojoj je zastupljeno manje od 40 posto pripadnika jednog od spolova, a odredbe navedenog Zakona se nadopunjuju onima iz Zakona o ravnopravnosti spolova. Prema članku 15. Zakona o ravnopravnosti spolova (Zakon.hr,

2017), političke stranke koje su upisane u registar političkih stranaka, obvezne su usvojiti svake četiri godine plan djelovanja o pitanju uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca i, u skladu s njim, odrediti metode za promicanje uravnoteženije zastupljenosti žena i muškaraca u tijelima stranke kao i na popisima kandidata za izbore u Hrvatski sabor i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Dok je člankom 35. Zakona o ravnopravnosti spolova propisano da će se političke stranke i drugi ovlaštene predlagatelji izbornih lista kazniti za prekršaj novčanom kaznom od 50 tisuća kuna ako prilikom predlaganja lista kandidata ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova utvrđeno člankom 15. istog zakona (Zakon.hr, 2017). Još uvijek ne postoji nijedan primjer iz prakse prema kojem je neka politička stranka kažnjena jer u svojim redovima nema 40 posto pripadnika žena.

Treba dodati kako je krajem 70-ih godina prošlog stoljeća Organizacija ujedinjenih naroda donijela Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, koju je Hrvatska kao članica i potpisala. Konvencija diskriminaciju definira "kao bilo koje razlikovanje, isključivanje na osnovi spola/roda kojemu je svrha ili učinak da negira jednako ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih ljudskih sloboda na svim područjima ljudskih nastojanja" (Pološki Vokić i Bulat, 2013: 41).

Također, Hrvatska je od kraja devedesetih godina supotpisnica nekoliko deklaracija i rezolucija donesenih na međunarodnoj i europskoj razini, a koje donose reformske procese visokog obrazovanja zajedno s politikom antidiskriminacijskih praksi. To su Bolonjska deklaracija te Konvencija europskih institucija visokog obrazovanja.

2.3. Zapreke sudjelovanju žena u politici i ženski politički stil

Bez obzira na zakone, razne kampanje za suzbijanje diskriminacije te jačanje imidža žena kojim se želi dokazati kako su prošli dani od kad su žene izašle iz isključivih uloga majka i kućanica, i dalje su prisutni stereotipi i doza straha da su nesposobne za politiku i sumnje da su nezainteresirane za politička pitanja. To objašnjava i mizeran broj u redovima na Markovom trgu.

O tome piše i Anne Phillips (2000) koja objašnjava kako prisutnost i predstavništvo nisu isti pojmovi. Prisutnost označava udio žena u predstavničkim tijelima, dok je predstavništvo predstavljanje i zastupanje žena i njihovih interesa u istim tim tijelima. Danas imamo oblik

predstavništva u kojem posreduju političke stranke, koje su ujedno i jedan od najbitnijih aktera jer su unutar njih donose odluke o kandidatima, odnosno kandidatkinjama za natjecanje na izborima. U ovom slučaju, kandidatkinje koje se biraju na općim izborima već su filtrirane unutarstranačkim kandidacijskim procesom (Pološki Vokić i Bulat, 2013: 41).

Nekoliko istraživanja poput onog kojeg je provela Leinert Novosel (1999) dokazala su kako žene ne samo da nisu zainteresirane za politiku već ne postoji ni dovoljno političarki koje bi stranka mogla kandidirati jer su žene puno rjeđe članice stranaka od muškaraca. Zbog čega je to tako? ”S jedne strane, žene provode puno manje vremena u bavljenju stranačkim aktivnostima zbog nedostatka vremena. S druge strane, tu je i negativno iskustvo žena sa/u strankama” (Kašić i Šinko, 2004: 52).

Također, stranke često funkcioniraju kao muški klubovi, pa osim što je ženama ”zabranjen” ulaz, većina njih ostaje na marginama na kojima ne mogu utjecati na donošenje odluka. S druge strane, ako političarke ipak odluče zastupati žensku agendu, smatra ih se feministicama. Tako da se one više odlučuju baviti mainstream temama (Kašić i Šinko, 2004: 52).

Tu se i u negativnoj konotaciji spominje i politički stil žena jer se smatra da političarke unose više standarde moralnog ponašanja, da su principijelnije od muškaraca te sklonije manje agresivnom pristupu i konsenzualnom stilu (Kašić i Šinko, 2004: 145). Nastavno se može komentirati i zastupanje ženskih interesa. Azza Karam i Joni Lovenduski (u Kašić i Šinko, 2004) ustvrdile su da se političarke, kada zastupaju ženske interese, počnu baviti aspektima političkog djelovanja koji su prepoznati kao manje prestižni. To su socijalna politika, obrazovanje, zdravstvo i obitelj, odnosno područja koja se smatraju logičnim produžetkom tradicionalnih ženskih uloga i preokupacija (Kašić i Šinko, 2004). Nastavno na navedeno, žene sa sobom u pravilu nose ”ženski stil vođenja” koji je demokratski, osjećajni, ”meki” stil. ”Mnogobrojna istraživanja dokazala su kako su žene primarne nositeljice ovog interaktivnog stila vođenja, odnosno da ovaj stil vođenja žene upravo zbog svojih obilježja primjenjuju češće od muškaraca” (Pološki Vokić i Bulat, 2013: 8).

U obzir se trebaju uzeti i obrazovne kvalifikacije i iskustvo, s obzirom na to da one uvelike utječu na pozicioniranje te sami ulazak u politiku i njene više grane. To pokazuje i nalaz studije OUN-a u kojem stoji da na povećanje broja žena u politici utječe visina nataliteta, javne potrošnje, brojnost ženske radne snage, položaj žena u procesu rada, viši društveni status, duljina korištenja prava glasa, kao i sama brojnost stranaka (Kašić i Šinko, 2004).

Unatoč tome što obrazovanje promiče rodnu jednakost i osvještava muškarce i žene o problemima rodne i spolne diskriminacije, problem tradicionalnog obrazovanja je što ne čini mnogo za ukidanje klasnih i spolnih podjela građanske kulture nego je jedan od glavnih

kanala njezina jačanja (Kašić i Šinko, 2004). Problem predstavljaju stari obrasci kao i sama njegova konzervativnost, nedovoljno ulaganje u sustav te loša organizacija istog. Institucije se još uvijek oslanjaju na roditelje kao prvi stupanj socijalizacije i obrazovanja pa se mišljenja zrcale, a model kućnog odgoja pretočen je u sustav. U Hrvatskoj dolazi do stigmatizacije onih koji odabiru etiku umjesto vjeronauka, s obzirom na to da vjeronauk pripada tradicionalnim sustavima vrijednostima. Za pretpostaviti je kako se ovo ne događa samo u Hrvatskoj već i u drugim europskim zemljama u kojima je većina stanovništva katoličke vjere, a vlast je demokratska.

Iz navedenog je vidljivo kako postoje različite zapreke većem sudjelovanju žena u politici, a uglavnom ih karakterizira drugačiji politički stil od onog muškog. Zbog toga se može postaviti pitanje zašto je i dalje drugačije pogrešno, odnosno lošije? Zbog čega politika ne bi mogla biti manje agresivna, brižnija i konsenzualna, odnosno bliža ženskom stilu? Zbog čega se istovremeno ne može vrednovati socijalna politika, obrazovanje i zdravstvo?

Mnogi dokumenti pozivaju se na jake empirijske pokazatelje o tome da sudjelovanje obaju spolova u kreiranju politike vodi upravo boljim politikama, jačanju demokracije političkih institucija i legitimnosti procesa odlučivanja (Kašić i Šinko, 2004). Također, uravnoteženo sudjelovanje žena u političkom i javnom odlučivanju znači puno uživanje ljudskih prava, poštivanje društvene pravde i nužnim uvjetom za bolje funkcioniranje demokracije. Ukoliko žene sudjeluju u politici postiže se "bolje i učinkovitije kreiranje politika redefiniranjem političkih prioriteta i uvođenjem novih pitanja na politički dnevni red kao i poboljšanja kvalitete cijelog društva" (Kašić i Šinko, 2004: 127). To je prilika političkim strankama da ravnomjernim brojem političarki ojačaju reprezentativnu funkciju i vrate važnost uloge posrednika između institucija vlasti i građana te poboljšaju internu stranačku demokraciju. U djelu "Gyne politike ili o političkoj građanki" Kašić i Šinko (2004) rade osvrt na prvo anketno istraživanje pod nazivom *Žene u politici* koje je provedeno na zagrebačkom području od 20. listopada do 21. studenog 2003. godine na uzorku od 808 punoljetnih građana. Zaključuju kako je trostruka opterećenost žena (na poslu, u kući te na dodatnom poslu uglavnom u sferi sive ekonomije radi krpanja kućnog budžeta) jedna od glavnih prepreka ženskoj političkoj participaciji, dok je žensko opsluživanje obitelji jedan od najznačajnijih čimbenika koji pridonose diskriminaciji žena (Kašić i Šinko, 2014:156).

Ipak, u nastavnom istraživanju *Žene u hrvatskoj politici* provedenom 2007. godine, postavljena su ista pitanja u anketi, a Šinko (2008) zaključuje kako se mogu uočiti pozitivni pomaci i veća osviještenost ispitanika/ca koji su nezadovoljni brojem žena u politici, zastupljenosti u parlamentu i položajima u državnim službama. Smatraju kako ne postoje

društvene prepreke koje onemogućavaju aktivnu političku participaciju žena, no ispitanice koje dijele takvo mišljenje ujedno su i zainteresirane za politiku. Također, smatra se kako bi zastupljenost žena u Saboru trebala biti 50 posto, no ispitanici/ce kvote ne smatraju pretjerano učinkovitim unatoč tome što su ih spremni podržati (Šinko, 2008).

3. POZICIJA ŽENA U POLITIČKIM STRANKAMA NA LJEVICI I DESNICI

U pojedinim političkim strankama dominiraju različiti elementi političke kulture i ideologije koji ne tretiraju žene jednako. Stranke centra i ljevice (liberalne, socijaldemokratske, socijalističke, zelene) naklonjenije su većoj participaciji žena od stranaka desnice (demokršćanske, narodne, seljačke). To proizlazi iz različitih svjetonazorskih pozicija, odnosno modernističkih pogleda na svijet naspram onih tradicionalnih. Prva skupina stranaka na žene gleda kao jednakovrijedne sudionice političkih procesa, dok stranke desnice smatraju da je ženama mjesto prije svega u privatnoj sferi. Čak i one žene koje su aktivne u tim strankama većinom se bave karitativnom djelatnošću u sjeni svojih kolega koji se bave pravim političkim temama (Kašić i Šinko, 2004).

Korisno je spomenuti i kvalifikaciju Daniela Elazara (Leinert Novosel, 1999) koji dijeli društva na tradicionalna, individualistička i moralistička. Tradicionalisti teže ka kontinuitetu obavljanja društvenih, ekonomskih i političkih poslova vladajuće elite, gledaju na ulogu vlasti kao čuvara postojećeg reda i poretka te gaje osjećaj neprijateljstva prema novim društvenim grupama koje žele ući u politički prostor. Prema tome, suprotstavljaju se ulasku žena u politiku i zaobilaze teme koje se odnose na žensku problematiku. Individualisti se ponašaju više ili manje ravnodušno prema ženama u politici, a osnovni moto svima je omogućeno natjecanje za političku moć, ali uz maksimalno izjednačene uvjete. Jednostavno rečeno, za individualiste žene su neutralne. Jedino društvo koje je skloni ženama je ono moralističko. Moralisti politiku smatraju sredstvom unapređenja zajednice pa se žene potiču da pristupe politici (Leinert Novosel, 1999).

Iako različiti u vrijednosnim stavovima, većina stranaka pristupa ženskoj problematici kao kontinuiranoj varijabli. To znači da se od prilike do prilike, kad kod se pojavi potreba, žene uključuju u konkretno rješavanje problema, pita ih se za mišljenje te daju savjete. Savršeni primjeri *peace meal* pristupa koji podrazumijeva da se žene uključuju u postavljanju određene agende su kriza nataliteta i pitanje pobačaja (Leinert Novosel, 1999). Treba spomenuti

svakako i parlamentarne izbore jer u tom periodu političke stranke na dnevni red stavljaju najvažnije društvene teme, žele privući birače određenim temama, dokazati da su žene jednako bitne kao i muškarci, no one se u većini slučajeva nalaze nisko na listama.

Desni kontinuum je ideološki prostor koji zauzima sve političke stranke koje se nalaze na toj desnoj strani- od umjerenijeg desnog centra, do konzervativnije nove desnice, pa do desnog populizma i radikalne desnice. Nova desnica je koncept socijalnog konzervatizma i neoliberalne ekonomije, kao i desničarske populističke stranke koje su nerijetko kombinacija šovinizma i konzervativizma (Leinert Novosel, 1999). Desnicu zabrinjava moguće izumiranje Hrvata, veliki naglasak je stavljen na obitelj i majčinstvo, a preferiraju se i kršćanske vrijednosti kao temeljne ljudske vrijednosti (Leinert Novosel, 1999). Drugim riječima, smatraju da heteroseksualna obitelj i tradicionalne vrijednosti dovode do "vraćanja države" na njezine povratne postavke, prvobitnog oblika jednostavne nuklearne obitelji koja je prema njihovim gledištima jedina prihvatljiva. Tu se zajednica pojavljuje kao idealno okruženje koje osigurava reprodukciju disciplinirane radne snage, brigu o djeci te pruža socijalnu sigurnost, pri čemu su žene i muškarci konstituirani kao različiti. Odjeljuje ih se spolom i rodom (Norocel, 2018).

3.1. Diskurs desnice i konzervativna shvaćanja žena u politici

Prije nego što se obradi diskurs desnice, bitno je spomenuti još teoretičara koji govore o ideološkim okvirima desnice. Sabrina Ramet (Veselinović, 2016) desnicu karakterizira kao ideološku i programsku naglašenost 'obnove' navodno tradicionalnih vrijednosti nacije ili zajednice te njihovo nametanje cijeloj naciji ili zajednici. Prema tome desnica prihvaća vjerske i društvene hijerarhije, a usmjerena je na tradicionalizam, kontinuitet i status quo. Ona daje važnost naciji, državi, Crkvi, tradiciji, idealu reda i hijerarhiji (Veselinović, 2016). "U kulturnoj dimenziji desnicu odlikuje iracionalni crkveni autoritet, kontinuitet (tradicija, zakon, poredak), nacionalizam, inzistiranje na religijskim ili nacionalnim istovrsnostima, kao i tradicionalnim obiteljskim seksualnim obrascima i navikama (Veselinović, 2016: 57).

Slijedom toga, žene su u politici prihvaćene ako utjelovljuju dva ideala koja se preklapaju – majčinsku sliku koja učvršćuje rodnu hijerarhiju i jaku karijeru (Norocel, 2018). Iako ženska karijera nije vezana uz tradicionalnu ideologiju desnice koja ju svrstava u kućanstvo, treba uzeti u obzir provedena istraživanja koja su pokazala kako suvremene konzervativne i radikalno desne stranke, bez obzira na to što inzistiraju na povratku žena njihovim

tradicionalnim i obiteljskim ulogama, sve više uzimaju žene u svoje stranke. Neke teorije objašnjavaju ovaj fenomen činjenicom da sve veći broj desnih stranaka uzima moderne tradicionalne poglede na žene, prihvaća kako žene imaju karijeru ili pak reformuliraju rodne uloge koje se zatim prilagođavaju modernizaciji. Tako se žene može iskoristiti u svrhu političke strategije radi promoviranja ideologije i programa stranke (Zenajevise.net, 2011).

Majčinstvo je simbolično povezano sa slikom Djevice Marije. Koriste se epiteti kao što su njega, empatija, zajednica, za koje se smatra da pripadaju isključivo ženskom repertoaru. U tom smislu se podupire i muški ideal ratnika-heroja, oca obitelji koji prehranjuje nuklearnu zajednicu (Norocel, 2018). Majčinstvo se u politici povezuje s tim da žene ne traže političku moć radi sebe već traže suosjećanje s obzirom da su ipak one te koje usklađuju posao i obitelj, uz blagoslov muškarca. Zbog toga žene nikada ne mogu istupiti iz samih rodnih uloga jer ih činjenica da su majke vraća u sigurnost njihovih obiteljskih kuća (Norocel, 2018).

Populisti desnice na ženske vođe ne gledaju isključivo kroz prizmu majka i supruga jer su njihovi pogledi na spol i rodnu ravnopravnost puno liberalniji od radikalne desnice. Kako populisti tvrde, oni brane konzervativne obiteljske vrijednosti, dok koriste majčinstvo kao brigu za narod. Na taj način se opravdava strogo i dominantno žensko stranačko vodstvo (poput onog bivše predsjednice Kolinde Grabar Kitarović), često konzervativne žene koje slijede kodeks odijevanja koji priznaje njihovu pripisanu spolnu razliku od muškarca s kojima se natječu za poziciju (Norocel, 2018). S druge strane, konzervativna desnica na političarke gleda kao da predstavljaju istinski oslobođene žene za razliku od 'licemjernih' feministica koje se smatraju neženstvenim. Također, pripisuju se tradicionalne rodne uloge koje su ranije spominjane (Norocel, 2018).

3.2. Diskurs političarki desnice

Prilikom pisanja ovog diplomskog rada, koristilo se s nekoliko analiza diskursa političarki desnice u drugim europskim državama. Jedna od njih je Italija u kojoj su u istraživanje ušle političarke desnice Daniela Santanche, Flavia Perina i Firogia Meloni te također njihove objave na društvenim mrežama (Arfini, Ghigi i Magaraggia, 2019). Iako različitih razmišljanja i stavova, analiza je pokazala kako nijedna nije htjela sudjelovati u pretjeranim raspravama oko jednakosti spolova. Često se koristi riječ jednakost, no u ovom slučaju ona se izjednačava s homogeniziranjem društva pa se tako može povezati s tradicionalnim ulogama o kojima se ranije spominjalo (Arfini, Ghigi i Magaraggia, 2019).

Tako autorice Arfini, Ghigi i Magaraggia u studiji *'Can feminism be right?'* dolaze do zaključka kako desničarski diskursi o ulozi žena u obitelji i njihovom radu mogu ići od neoliberalnih pozicija koje favoriziraju slobodu tržišnog kapitalizma i nisu zainteresirani za izglasavanje zakona protiv pobačaja i za protivljenje istospolnim brakovima, dok postoji i radikalna desnica koja prepoznaje samo jednu, prirodnu, heteroseksualnu obitelj (Arfini, Ghigi i Magaraggia, 2019).

Navedene političarke u svojoj komunikaciji izoliraju rod od kolektivnih i materijalnih uvjeta. Zanimaju strukturne nejednakosti jer spol smatraju privatnim i individualnim aspektom postojanja. Također su mišljenja kako su razlike između muškaraca i žena prirodne, a manju prisutnost žena na tržištu rada u svojim objavama na društvenim mrežama objašnjavaju kao prirodnu sklonost oko brige za obitelj. Prema tome zastupaju stav da su nejednakosti između muškaraca i žena ukorijenjene u društvo i prirodne čime se potkopava legitimitet borbe žena za ravnopravnost na tržištu rada (Arfini, Ghigi i Magaraggia, 2019).

Do sličnih su zaključaka došle i Stefanie Mayer, Edma Ajanovic i Birgit Sauer (2014) koje su analizirale govor austrijskih političarki desnice. Prema njihovom istraživanju populistički diskursi, odnosno diskursi desnice rade razliku između "nas" i "njih" s obzirom na uokvirivanje spola i rodne ravnopravnosti. U svojim govorima analizirane političarke naglašavaju model nuklearne obitelji pa se muškarac povezuje s izrazima kao što je "hranitelj", dok je žena "njegovateljica". Tako konzervativne društvene strukture daju pozadinu za diskurzivnost prikladnih rodnih odnosa i obitelji koje su iznova artikulirane u konzervativnim kao i desničarskim populističkim diskursima.

4. KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U POLITIČKOJ KOMUNIKACIJI

Društvene mreže postale su glavni alat komunikacije 21. stoljeća i zahvaljujući niskim troškovima proizvodnje te distribucije medijskog sadržaja drastično su promijenile pravila igre. Osim "besplatnog" plasiranja vijesti, njihovo glavno obilježje je povratna komunikacija publike kao i zajednički interes koji drži grupe zajedno. Tu prije svega dominira Facebook koji je daleko najvažnija mreža za čitanje, traženje, gledanje i dijeljenje vijesti. Više od 70 posto oglasa usmjereno je upravo prema njemu (Nenadić, 2016). Ako pogledamo danas gotovo svaka osoba koju poznajemo je ujedno i korisnik društvenih mreža, ne čudi nas činjenica da je upravo Facebook postao jedan od ključnih alata zbog kojih ga koristi sve više političara, a i izborne kampanje dobile su novu dimenziju.

Bebić i Grbeša (1999) u radu 'Internet – novo poglavlje predizbornih kampanja' pišu o glavnim karakteristikama koji se mogu i danas savršeno preslikati na političare ili političarke koji putem društvenih mreža ostvaruju komunikaciju i žele privući potencijalne birače. Tako Bebić i Grbeša (1999) kao prvu karakteristiku navode nefiltrirani pristup jer poruka u izvornom obliku stiže do birača. To znači da se tradicionalni mediji poput novina ili televizije zaobilaze, točnije oni također prenose objavu i izvornom obliku, no ne filtriraju je prije nego što plasiraju informaciju. Ovdje se može povući paralela sa senzacionalističkim naslovima na koje smo danas navikli, pogotovo kada su u pitanju portali koji se koriste ovom "tehnikom" kako bi privukli što veći broj čitatelja.

Druga bitna karakteristika je to da kandidati sami sebe na društvenim mrežama predstavljaju kroz pozitivnu prizmu, točnije nema negativnih kampanja. Naravno da će se komentiranjem pratitelja ispod objava naći i oni negativne konotacije, no kandidati se mogu sami "obraniti", direktno reći što misle i na taj način popraviti mogući negativan ugled (Bebić, Grbeša, 1999). Jedna od najvažnijih osobina društvenih mreža svakako je interaktivnost jer, kao što je spomenuto ranije, građani mogu izravno kontaktirati s političkim kandidatima što ujedno daje i notu personaliziranosti. Na to se nadovezuje i sudjelovanje birača u kampanji, koji se za razliku od tradicionalnih medija, osjećaju uključenim u politički proces (Bebić, Grbeša, 1999).

4.1. Kako političarke koriste društvene mreže?

Sveučilište Harvard u suradnji s Facebookom provelo je 2016. godine istraživanje u kojem je ispitano 531 parlamentarnih zastupnica iz 107 država na svijetu te način na koji one koriste društvene mreže (Womenpoliticalleaders.org, 2016). Studijom je potvrđeno kako društveni mediji dovode do političkog izjednačavanja muških i ženskih političarki jer za razliku od ostalih resursa (kampanje, vijesti u medijima, web stranica), žene ovdje imaju potpuno jednaki pristup. Zbog toga više od 85 posto političarki za komunikaciju sa svojim biračima koriste društvene medije, točnije Facebook. Facebook je uvjerljivo najpopularnija mreža jer nijednu drugu platformu nije koristilo ni 70 posto političarki.

Primarna publika koja ih prati su glasači koji ih podržavaju, osobe iz kampanje i birači. One političarke koje su se smatrale jednako zastupljenima kao i muškarci bile su bile su mnogo aktivnije na društvenim mrežama od onih koje to ne smatraju te su također više govorile o problemu nejednakosti i ravnopravnosti spolova (Womenpoliticalleaders.org, 2016). Također, studija je pokazala kako su političarke opozicije ili članice manjih političkih stranki puno aktivnije na društvenim mrežama od onih u vladajućim strankama (Womenpoliticalleaders.org, 2016).

5. KONTEKST ISTRAŽIVANJA: POLITIČKE STRANKE U HRVATSKOJ I PARLAMENTARNI IZBORI 2020. GODINE

5.1. Vladajuća stranka i opozicija u Hrvatskoj

Od osamostaljenja Hrvatske pa sve do danas, dobro je poznato kako je većinu vremena na vlasti samostalno ili u koaliciji, stranka na desnici, točnije Hrvatska demokratska zajednica. Kako bi se tradicija desnice što bolje opisala treba početi još od oslobođenja Komunističke Partije Jugoslavije nakon Drugog svjetskog rata, kada se mijenja državno uređenje u jednopartijski sistem. "Razdoblje jugoslavenske povijesti od 1945. do 1989. godine, tj. do pada Istočnog bloka i rušenja Berlinskog zida, obilježila je jednopartijska komunistička vlast. Ta je vlast zabranjivala bilo kakva građanska politička okupljanja, kritiku društvenog poretka te je ograničavala temeljna ljudska prava i slobode" (Dunatov, 2010). Politički pluralizam u Hrvatskoj posebno se razvija u 1960-ima, te 1971. kada dolazi do Hrvatskog proljeća. Snažan nacionalistički pokret zahtijevao je veću samostalnost republika naspram centralističke vlasti u Beogradu, što je značilo veću ekonomsku, kulturnu i političku samostalnost. Do propasti

komunističkog bloka dolazi 1989., a 1990. godine, kada su održani prvi izbori, u Hrvatskoj nastaju čak 33 političke stranke, od čega je najznačajniji HDZ koji je i danas na vlasti.

Sekulić smatra kako je s vremenom identifikacija lijevo-desno prestala biti prvenstvena identifikacija s ekonomskim politikama i principima. Taj rascjep se sve više pomiče "prema čistoj vrijednosnoj sferi gdje prvenstveno shvaćanje sloboda, ljudskih prava, prava manjina, ekoloških principa postaju glavne razdjelnice lijevog i desnog" (Sekulić, 2016:138). Smanjenje razlika vidljivo je i u propasti socijalizma koji eliminira nacionalizaciju, državno vlasništvo i centralno planiranje, a suprotnost lijevo-desno seli se u kulturnu sferu, od prava manjina kao što su homoseksualci, prava žena, sekularizma naspram dominantne uloge religije (Sekulić, 2016). Tako je u zapadnoeuropskim zemljama desni konzervatizam jasno određen kao podržavanje tradicije i želje za povratak na staro. HDZ i dalje provodi redistributivnu politiku dostojnu lijevih tradicija, no u vrijednosnom smislu je još uvijek izrazito desno orijentirana stranka (Sekulić, 2016).

Ipak, nakon raspada socijalističkog sustava, društveni položaj žena zamijenjen je sa sukobljenim koncepcijama vezanim uz desne ili lijeve političke opcije i skromnim inicijativama civilnog društva, dok je s druge strane zamijenjena blijedom državnom politikom koja je uvela neke institucionalne mehanizme ženske politike. Kako piše Leinert Novosel, zahvaljujući jačanju lijeve političke opcije početkom 2000-ih te zbog utjecaja međunarodne zajednice, ženska politika ima više europski karakter, a novi zakonski okvir počeo je podupirati žene (Kašić i Šinko, 2004).

5.2. Parlamentarni izbori u Hrvatskoj 2020. godine

Izbori za deseti hrvatski Sabor održani su 5. srpnja 2020. godine, a birao se 151 zastupnik/ca; 140 u deset izbornih jedinica, tri u dijaspori te osam među nacionalnim manjinama. Sa osvojenih 66 mandata, HDZ se smatra pobjednikom izbora, a slijedi Restart koalicija sa 41 mandatom te Domovinski pokret sa 16 mandata. Na izborima se natjecalo 192 liste s ukupno 2669 kandidata, od kojih je 41,96 posto bilo žena, brojkom gledano njih 1120 (Izbori.hr, 2020). Ako to usporedimo s kandidatkinjama na izborima 2015. i 2016. godine kad ih je bilo 957 te 976, može se vidjeti blagi rast zainteresiranosti žena za politiku, no također treba uzeti u obzir kako je i ukupan broj kandidata bio veći od prethodnih godina (2015. je bilo 2311, a 2016. 2456 kandidata). Također je zanimljivo kako je na izborima za deseti saziv bilo 260 žena mlađih od 30 godina (9,74 posto) te 2409 žena starijih od 30 godina (90,26 posto od ukupnog broja kandidatkinja) (Izbori.hr, 2020). Kao što je već spomenuto na samom početku,

ovim sazivom je uključeno najviše zastupnica u Sabor do sad, njih 35. Političarke su od vitalnog značenja u predizbornim kampanjama i mobiliziranju stranačke podrške, ali su rijetke one koje se nalaze na visokim stranačkim pozicijama gdje se donose odluke (Kašić i Šinko, 2004).

6. CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Tema diplomskog rada jest analiza diskursa rodni uloga političarki desnice na društvenim mrežama za vrijeme parlamentarnih izbora 2020. godine. Problem kojim će se baviti u diplomskom radu su objave kandidatkinja desnice na Facebooku u kojima se iz konteksta mogu iščitati rodne uloge.

S obzirom na to da je riječ o političarkama desnice i diskursu koji je opisan ranije, pretpostavljam da će se i same u većini objava predstaviti kroz rodne uloge, kroz prizmu majčinstva, skrbnica, obiteljskih vrijednosti, "ženskih" pitanja. Druga pretpostavka ovog istraživanja je će dio objava biti usmjeren ka muškim političarima, bilo da ih prozivaju ili se pozicioniraju pored njih kao moćnih muškaraca.

S Facebooka će biti izdvojene objave iz kojih će se analizirati diskurs, a uzimat će se one koje su objavljene u razdoblju od 5. lipnja do 5. srpnja kada su bili parlamentarni izbori. Analizirane su objave onih političarki koje se nalaze na desnom kontinuumu, a koje su imale više od 2000 preferencijalnih glasova te koje su aktivne na društvenim mrežama, točnije Facebooku. To su Marija Selak Raspudić (nezavisna), Vesna Vučemilović (Domovinski pokret Miroslava Škore), Marijana Petir (nezavisna), Carla Konta (nezavisna), Karolina Vidović Krišto (nezavisna), Marija Vučković (HDZ), Ruža Tomašić (Hrvatska konzervativna stranka) i Zdravka Bušić (HDZ).

6.1. Metodologija

Prilikom ove analize vodila sam se trodimenzionalnim modelom kritičke analize diskursa teoretičara Normana Fairclougha (2005). Prema Faircloughu analiza komunikativnog događaja je analiza odnosa između triju aspekata pojedinog komunikacijskog događaja: teksta, diskurzivne i društvene prakse. Analiza teksta podrazumijeva leksik, gramatiku i samu strukturu teksta te podjelu na mi – oni. Pod analizu diskurzivne prakse ubrajamo procese proizvodnje, distribucije i konzumacije teksta, a pod analizu društvene prakse političke,

ekonomske i kulturne kontekste, točnije pitanje moći, ideologije, ali i hegemonije (Fairclough, 2005).

Oslanjajući se na Faircloughovu analizu u ovom diplomskom radu pod društvenu praksu podrazumijeva se politički kontekst, točnije predizborna kampanja parlamentarnih izbora. Pod diskurzivnu praksu ubrajamo tekstualnu produkciju, u smislu objava na društvenim mrežama u kojima će fokus biti usmjeren na rodnim ulogama, dok će se kod teksta proučavati organizacija i sadržaj.

S obzirom na to da se radi o političkom diskursu koji se analizira u ovom diplomskom radu, bitno je napomenuti dva značenja ovog pojma. Wilson (2003) govori kako se prvo značenje odnosi na diskurs koji je sam po sebi političan. Za primjer uzima razgovor političara, političku debatu ili bilo kakav govor o političkoj temi. S druge strane, diskurs se proučava kao vrstu, bez eksplicitnih referenci na politički sadržaj.

6.2. Analiza diskursa

Na samom početku analize nalazi se tablica s popisom političarki desnice koje su analizirane u ovom diplomskom radu te broj njihovih objava na društvenim mrežama u već spomenutom razdoblju, a zatim će se analizirati pojedinačno njihov govor.

Tablica 1: Političarke desnice i njihov broj objava na društvenim mrežama

POLITIČARKE	STRANKA	LISTA	FACEBOOK PROFIL	OBJAVE UZ RODNE ULOGE	UKUPAN BROJ OBJAVA
Marija Selak Raspudić	Nezavisna	Most	https://www.facebook.com/MarijaSelakRaspudic	3	40
Karolina Vidović Krišto	Nezavisna	Domovinski pokret Miroslava Škore	https://www.facebook.com/karolina.vidovic.kristo	6	39
Marijana Petir	Nezavisna	Hrvatska demokracija	https://www.facebook.com/Petir.Marijana	10	55

		tska zajednica			
Carla Konta	Nezavisna	Domovinski pokret Miroslava Škore	https://www.facebook.com/carla.konta	8	70
Vesna Vučemilović	Domovinski pokret Miroslava Škore	Domovinski pokret Miroslava Škore	https://www.facebook.com/vesna.vucemilovic.56	5	57
Marija Vučković	Hrvatska demokratska zajednica	Hrvatska demokratska zajednica	https://www.facebook.com/Marija.Vuckovic.RH	2	33
Ruža Tomašić	Hrvatska konzervativna stranka	Domovinski pokret Miroslava Škore	https://www.facebook.com/tomasicruza	1	6
Zdravka Bušić	Hrvatska demokratska zajednica	Hrvatska demokratska zajednica	https://www.facebook.com/zdravka.busic.39	0	6

6.3. Marija Selak Raspudić

Nezavisna kandidatkinja na listi Mosta rođena je 14. ožujka 1982. u Zagrebu. Nakon završene osnovne škole i klasične gimnazije upisuje Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu na kojem diplomira 2007. godine. "Od travnja 2004. do listopada 2005. godine radila je na Televiziji Z1 kao spiker-voditelj, a zatim kao urednik vlastite emisije iz područja kulture. Od studenog 2007. do srpnja 2008. godine radila je kao voditeljica Odjela za odnose s javnošću Olympic Internationala d.o.o. Nakon rada u odnosima s javnošću, 2008. godine zapošljava se kao novinarka i suradnica na scenariju u emisiji „Navrh jezika“ Hrvatske radiotelevizije” (Filoz.ffzg.unizg.hr, 2020). Poslijediplomski doktorski studij iz filozofije na Filozofskom fakultetu brani 2013. godine te stječe stupanj doktorice znanosti iz znanstvenog područja humanističkih znanosti u polju filozofije. Godine 2015. izabrana je u znanstveno-nastavno

zvanje kao docentica u području humanističkih znanosti. Na parlamentarne izbore 2020. godine izašla je kao nezavisna kandidatkinja na listi Mosta nezavisnih lista.

Od 5. lipnja do 5. srpnja Marija Selak Raspudić imala je 40 objava, od kojih su tri s elementima rodnih uloga. U objavi 14. lipnja nezavisna kandidatkinja prozvala je bivšu ministricu obrazovanja Blaženku Divjak.

Ne bih dala ministrici Divjak ocjenu nedovoljan jer bi onda išla na popravni već bi joj dala ocjenu dovoljan kako bi se maknula iz MINISTARSTVA OBRAZOVANJA i vratila svojoj struci.

Selak Raspudić često u svojim objavama i izjavama koristi znanstveni stil reprezentacije kako bi naglasila autoritativnost u nastupu. 'Ne bih', 'joj' i 'svojoj' izrazi su koje ova političarka koristi kako bi razdvojila sebe, odnosno Most i njih, odnosno HDZ te naglasila kako nisu sposobni funkcionirati na čelu Vlade.

Što se tiče analize ostalih rodnih uloga, Selak Raspudić je na svojem Facebook profilu 17. lipnja objavila video isječak iz emisije N1 u kojem opisuje kampanju, a u intervjuu se provlači i pitanje abortusa. Zanimljivo je kako nezavisna kandidatkinja na listi Mosta ni u jednom trenutku ne bira stranu, točnije izražava je li ona za ili protiv prava na pobačaj, što također dovodi do sljedećeg. Unatoč tome što se nužno ne protivi navedenom pitanju te govori kako se "Ništa ne treba lomiti preko koljena", Selak Raspudić ne zauzima jasnu poziciju, odnosno ne preuzima feminističku poziciju prema kojoj je desnica izrazito negativno usmjerena.

U posljednjoj objavi koja je proučavana u ovoj analizi, 5. srpnja, Selak Raspudić na Facebook profilu objavljuje fotografiju sa suprugom Ninom Raspudićem te sinom kojeg otac drži na prsima. Ovaj prizor podsjeća na "modernije" pristupe žena na desnici. Osim što je političarka, Selak Raspudić je fotografijom poručila da je ujedno supruga, majka, skrbnica koja njeguje tradicionalne vrijednosti tipične za desno krilo. Iz ove objave vidljiv je i element političke personalizacije. Politička personalizacija, prema Grbeši (2004) je medijski fenomen prema kojem političari unose svoj privatni život kako bi izgradili medijski poželjnu sliku o sebi, u ovom slučaju brižne majke i uspješne poslovne žene te se na taj način približili potencijalnim biračima.

Slika 1: Marija Selak Raspudić, suprug i sin na biralištu

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/MarijaSelakRaspudic>

6.4. Marijana Petir

Diplomirala je biologiju i ekologiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te teologiju na Institutu za teološku kulturu laika na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je završila i specijalistički poslijediplomski studij. U dva je mandata (od 2002. do 2003. i od 2007. do 2011.) bila zastupnica u Hrvatskom saboru. Obnašala je dužnost hrvatske zastupnice u Europskom parlamentu od 2014. do 2019. godine kao članica Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj, Odbora za prava žena i ravnopravnost spolova i mnogih drugih. Dobitnica je EU Oscara kao najbolja europska zastupnica za poljoprivredu (Petir.eu, 2020). Petir je također jedna od političarki desnice koja je nezavisna, a na parlamentarnim izborima 2020. godine bila je na listi HDZ-a.

Petir je u spomenutom periodu imala 55 objava, od kojih ih je deset vezano uz rodne uloge. To je najveći broj objava vezanih uz rodne uloge u odnosu na druge analizirane političarke, a najveći je broj povezan s pitanjem abortusa o čemu ova političarka otvoreno govori.

Tako 18. lipnja najavljuje prvi Hod za život u Sisku, a već 20. lipnja objavljuje fotografiju iz Sisačke biskupije sa svećenikom. Oboje nose majice na kojima piše 'Hod za život', a u opisu fotografije stoji:

Spremni smo za prvi Hod za život u Sisku. Svaki život je važan, brani ga!

Petir je nakon Hoda za život, 20. lipnja objavila fotografije sa samog događaja uz opis 'Hodaj, nebo strpljive voli'.

Slika 2: Marijana Petir i svećenik iz Sisačke biskupije (Facebook, 2020)

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/Petir.Marijana>

Nezavisna kandidatkinja na listi HDZ-a 21. lipnja, 22. lipnja i 28. lipnja dijelila je isječke gostovanja iz raznih informativnih emisija, a u svim objavama provlačilo se pitanje ideologije i ženskih prava.

Objava 28. lipnja glasi ovako:

Na sučeljavanju na #RTL sa predstavnicima #SDP Mirelom Holy, #Most Marijom Selak Raspudić i #RadničkaFronta Katarinom Peović razgovarale smo o ženama u politici, ženskim pravima i ambicijama ali i saznali da se jedino ja od svih njih zalažem za zaštitu života.

Iz kraja objave može se vidjeti kako Petir naglašava ulogu majke, skrbnice koja se zalaže za obiteljske vrijednosti te se ponovno radi razlika između "njih", koje se ne zalažu za ljudski život (kako Petir predstavlja) i "nje", koja spoznaje prave vrijednosti. Pritom "baca" na navedene političarke negativnu reprezentaciju jer je "njihovo" pogrešno.

U dvije objave 2. srpnja, Petir se ponovno predstavlja kroz prizmu majčinstva.

Nedjelja je dan za obitelj – upravo su to kao najčešći razlog za uvođenje slobodne nedjelje navodili hrvatski građani koji su sudjelovali u istraživanju kojeg sam ja provela, a koje je pokazalo da se više od 80% hrvatskih građana zalaže za uvođenje neradne nedjelje. U kršćanskoj tradiciji nedjelja je tradicionalno neradni dan – za vjernike rezerviran za odlazak na svetu misu; dan je to posvećen obitelji i druženju s prijateljima. Majke koje rade u trgovinama ne mogu nedjelju provesti sa svojom djecom, djeci su uskraćena oba roditelja, to je nenadoknadivo. Izmijenit ćemo Zakon o trgovini i osigurati slobodnu nedjelju za sve zaposlene.

Iz spomenute objave vidljivo je kako Petir naglašava svoje političko djelovanje – naglaskom na crkvu, kršćanske vrijednosti i obitelji. Isti dan, objavljuje još jedna isječak iz informativne emisije te ponovno govori o istoj tematici.

Svatko podržava one vrijednosti u koje vjeruje i inicijative koje smatra vrijednima. Za razliku od onog što zagovara ljevica, zaštita života od začeca do prirodne smrti i zaštita ljudskog dostojanstva visoko su na ljestvici mojih prioriteta i neću se umoriti braneći ih.

Ovi elementi diskursa mogu se vidjeti i u istraživanju koje su provele autorice Arfini A.G. Elia, Ghigi Rossella i Magaraggia Sveva (2019). One su analizirale govor političarki desnice u Italiji te došle do zaključka kako je seksualna komplementarnost za desnicu tradicionalno organska, hijerarhijska i funkcionalistička vizija društva.

6.5. Karolina Vidović Krišto

Također nezavisna kandidatkinja, Karolina Vidović Krišto na parlamentarnim se izborima 2020. godine nalazila na listi Domovinskog pokreta Miroslava Škore. Na Hrvatskoj radioteleviziji radi od 1996. godine i predsjednica je Upravnoga odbora Zaklade za hrvatsku povijest. Autorica je mnogih emisija i filmova koje je vodila u sklopu međunarodnog programa HRT-a "Slika Hrvatske". Njezina je novinarska karijera prilično burna. "Prije pet godina je dobila otkaz na Prisavlju zbog navodnih uvreda na račun tadašnjeg direktora Gorana Radmana, ali je sud naknadno zaključio da je otkaz bio nezakonit, te ju vratio na posao" (Novi list, 2020). Smijeni su je s emisije "Dobro jutro, Hrvatska" jer je ugostila Igora Vukića, autora knjige "Radni logor Jasenovac". Vukić je u emisiji pričao kako Jasenovac nije bio ratni već radni logor u kojem se nisu provodila masovna ubojstva (Novi list, 2020).

Karolina Vidović Krišto imala je 39 objava, od kojih je šest s elementima rodnih uloga. Dana 16. lipnja 2020. godine objavila je na Facebook profilu kako je posjetila Kistanje, mjesto u Šibensko-kninskoj županiji.

Dragi prijatelji,

jučer sam bila u Kistanjama. Kako kaže prof. Stjepan Šterc - u mjestu biblijskog povratka Hrvata. Prije 23 godine u Kistanje je doselilo oko 50 hrvatskih obitelji iz Janjeva, Kistanje sada zovu Domovinsko Janjevo. Na večernjoj misi bilo je više od 30-ero djece mlađe od 10 godina. Mjesto sačinjavaju ljudi vedra duha, čvrste vjere i nepokolebljivog domoljublja. Ne postoje adekvatne riječi kojima bih mogla opisati tu ljubav koju sam osjetila u susretu s njima.

Hrvatske vlasti zapustile su Hrvatsku, Hrvatska je postala zapušćena, to se vidi gotovo na svakom koraku hoda po hrvatskim mjestima, selima, gradovima.

U razgovoru sa svojim domaćinima saznala sam nekoliko zanimljivih informacija:

U Kistanjama živi oko 2000 stanovnika, a prema popisu stanovništva prijavljeno je 3650 birača. Ponovit ću, cijela općina broji gotovo dvostruko više birača nego žitelja! Ali dobila sam objašnjenje: navedeni birači dolaze na glasovanje za svake izbore, organizirano, iz Republike Srbije i iz tzv. Republike srpske. Evo još jednog podatka kojeg su mi prenijeli. Stopa zaposlenosti žitelja Kistanja na relevantnim i javno-upravljačkim mjestima iznosi 0%. Dakle, počevši od škole, mjesne zajednice sve do nacionalnih parkova kojih se Kistanje teritorijalno dotiče, nitko od žitelja Kistanja nije zaposlen! Na svim tim mjestima zaposleni su ljudi koji ne žive u Kistanjama, koji su često slabije kvalificirani od nezaposlenih žitelja, ali

koji, kažu, imaju političku pomoć i pokroviteljstvo.

Ipak, ovaj narod ne mogu pokolebati ni anacionalne, protuhrvatske politike, ni bahatost prošle i sadašnje vlasti. Molim Boga da dođem u poziciju odlučivanja - uz Njegovu pomoć rast blagostanja u Kistanjama bit će najvidljiviji primjer rasta blagostanja u cijeloj Hrvatskoj.

Još jedan podatak za kraj. Prema popisu blagoslova obitelji, popis stanovništva kojem ovi dobri ljudi najviše vjeruju, od ukupno 1250 žitelja vjernika katolika čak je 600 mlađih od 18 godina. Bogu hvala!

Iz objave je vidljivo kako Vidović Krišto čak tri puta radi podjelu "mi" i "oni". Prvo je to slučaj sa aktualnoj vlasti koja je "zapustila Hrvatsku", zatim s drugom nacionalnosti, točnije Srbima, a na kraju same objave naglašava vjeru i katolicizam. Isto kao i Marijana Petir, Vidović Krišto naglašava kršćanske vrijednosti desnice. Također, s izrazima kao što su "Molim Boga da dođem u poziciju odlučivanja" Vidović Krišto legitimira svoje političko djelovanje kroz skrb za druge.

U objavi 20. lipnja "Ne dirajte djecu!" Krišto se ponovno predstavlja kroz prizmu brižne majke, kao i 21. lipnja kada objavljuje fotografiju s dva vojnika.

Istina o pobačaju

Moja braća, prvi zapovjednik obrane grada Vukovara pukovnik Hrvatske vojske Ivica Arbanas Lipi i legenda obrane Vukovara pukovnik Hrvatske vojske Ivan Anđelić Doktor, koji su me kao nezavisnu kandidatkinju kandidirali na listi Domovinskog pokreta u IX izbornoj jedinici i čiji smo vojnici Josip Deur i ja odlučili biti, ovom fotografijom poručujemo - ovo je znak pobjede iz obrambenog Domovinskog rata - danas ga podižemo za svu našu djecu i za konačnu pobjedu dobra nad zlim, života nad smrću!

Više od 70 godina cijela svjetska javnost je pod masovnim utjecajem laži, manipulacija i neprestane kampanje kulture smrti. Krenulo je pedesetih godina prošlog stoljeća s lažnim istraživanjima u SAD-u na temelju kojih je krenula propaganda o lažnim podacima navodnih pobačaja prosječnih američkih majki. Uslijedila je tzv. seksualna revolucija i morbidna mantra kako je ubojstvo ljudsko pravo i kako je ubojstvo djeteta u utrobi majke čin poput vađenja zuba. Danas postaviti pitanje vezano uz ovu temu i očekivati odgovor u dva slova - da ili ne, u najmanju je ruku bezobrazno. Ali, nije potrebno sedamdeset godina javnog govora u istini za ispraviti sedamdeset godina laži i manipulacije. Dovoljna je jedna godina. Okupirani i korumpirani masovni mediji, te politički i civilni sektor moraju samo godinu dana

otvoriti prostor svima kojima sedamdeset godina ne daju ni zucnuti: neka se čuje glas majki koje su počinile pobačaj i koje se nikada nisu od toga oporavile, glas majki koje nose bol nenamjerno prekinute trudnoće, glas medicinskog osoblja koje je bilo prisiljeno sudjelovati u tim ubojstvima, zbog kojih su se mnogi obratili, a mnogi psihički krahirali, glas ubijene djece u vidu filmova kako izgledaju mala iskaspljena tijela nakon pobačaja, glas majki i očeva nakon što su se odlučili ipak ne ubiti svoje dijete nego ga s ljubavlju donijeti na ovaj svijet, glas silovanih žena koje su se odlučile roditi svoje dijete, glas djece koja su preživjela abortus. Ne treba se voditi rasprava o silovanim ženama, čiji je postotak u ovom kontekstu minoran. Najprije moramo vidjeti zašto se ubija treće dijete u brakovima, jer upravo su ta djeca najčešće žrtve abortusa, u daleko najvećem postotku.

Moj muž i ja radovali smo se našem petom djetetu. Bog je odlučio da se naše dijete odmah rodi u raju. Bol tog ovozemaljskog gubitka obilježila me je zauvijek, bol su nosili i moj muž, i naša djeca. Krstili smo naše dijete u duhu. Naš Maksimilijan Blaž u nebu se rodio 20. listopada 2018.

Od tada mi je još bolnije promišljati o tjeskobi i izranjavanosti svih majki koje su također izgubile svoje dijete u utrobi, pogotovo one koje su to same učinile.

Ali, kako ih možemo kriviti?! U tih godinu dana otvorene javne rasprave također moramo skinuti stigmatu s tih majki, dat im do znanja da ih nitko nema pravo i ne smije osuđivati - jer naprosto nisu mogle znati što čine!

Dragi prijatelji, kažem vam: nakon godinu dana takve otvorene javne rasprave Hrvatska nacija tražit će zabranu ubojstva djeteta u utrobi majke, i završit će ova jednostrana farsa bjesomučnog nametanja kulture smrti koju (većinom iz neznanja!) provode okupirani i korumpirani masovni mediji, i njihovi politički i pokrovitelji iz civilnog sektora.

Slika 3: Karolina Vidović Krišto s Ivicom Arbanasom i Ivanom Anđelićem (Facebook, 2020)

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/karolina.vidovic.kristo>

Vidović Krišto ovom objavom priča svoju ispovijest o spontanom pobačaju te se želi poistovjetiti s onim ženama koje su isto prošle. Ponovno radi podjelu na "nas" i "njih", one koji se zalažu za pravo na izbor, a time ujedno i diskriminira one žene koje su prekinule trudnoću ili one koje imaju drugačije mišljenje. Predstavlja se kroz diskurs "konzervativne supermajke". Taj pojam predstavlja "udanu, ženstvenu, posvećenu cilju i u javnoj misiji promoviranja konzervativnih vrijednosti" (Schreiber 2011: 8).

Njezina objava 26. lipnja fotografija je sa četiri studentice, te se još jednom predstavlja kao majka, skrbnica koja brine za mlade ljude. Možemo reći kako je njezina dominantna strategija političko majčinstvo što se prikazuje i u ostalim objavama.

Tako tri dana prije samih izbora piše o tome kako je podnijela tužbu protiv Miranda Mrića te kako se obraća javnosti iz jednog cilja, a to je taj da zaštiti svoju djecu i obitelj. Iako ovdje nije naglasak na rodnim ulogama već o problemu pravosuđa, Vidović Krišto se opet prikazala kroz prizmu "konzervativne supermajke". To dokazuje i sljedeća rečenica:

Nastavit ću se boriti za uređenu državu zdravog gospodarstava, u kojoj će ljudi ostajati sa svojim obiteljima.

U posljednjoj objavi, 3. srpnja, nezavisna zastupnica na listi Domovinskog pokreta Miroslava Škore još jednom potvrđuje "svoj" diskurs te objavljuje fotografiju s djetetom kojeg diže visoko kao asocijaciju na nebo, a u objavi stoji:

Kada napravim sve što je u mojoj moći i u skladu sa savješću kažem: Bože u ruke tvoje!

6.6. Carla Konta

Carla Konta je poslijedoktorandica na Odsjeku talijanistike Filozofskog fakulteta u Rijeci i profesorica povijesti u Srednjoj talijanskoj školi u Rijeci. Na posljednje je parlamentarne izbore izašla kao nezavisna članica na listi Domovinskog pokreta Miroslava Škore u 8. izbornoj jedinici. Pripadnica je talijanske nacionalne manjine u Rijeci.

Carla Konta imala je u periodu od 5. lipnja do 5. srpnja 70 objava, a u osam njih bilo je elemenata rodnih uloga. Tako u prvoj objavi 7. lipnja govori o obitelji te objavljuje fotografiju s njeno četvero djece.

Nedjelja. Vrijeme za obitelj, za zajedništvo, razgovor, igru, druženje, prirodu. Neka vam takav bude današnji dan. A sutra? Sutra u nove izazove i nove pobjede!

Slika 4: Karla Conta s djecom (Facebook, 2020)

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/carla.konta>

U objavi 18. lipnja, Konta kritizira inicijativu srednjeg prsta kojeg su pokrenule žene diljem Hrvatske, nakon izjave Miroslava Škore o tome kako bi pobačaj trebao biti zabranjen.

Dame i gospodo, ugodno se smjestite u fotelje jer počinje predstava à la Frljić pod vodstvom bivše predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović, Danke Derifaj, Žane Gamoš i drugih koje će vas zabavljati degutantnim istupima sa simbolima falusa i prostim riječima dostojnih najboljih kočijašica. Ako ne budete shvatili smisao neka vas to ne brine, ipak je to frljićevizacija svega svetog. Mi ostali, zdravog razuma, koji volimo nerođene i volimo žene, nastaviti ćemo pristojno zagovarati život. Svaki. "Primijetio sam da su svi zagovaratelji abortusa već rođeni." R. Reagan. Dotičnim kočijašicama na znanje...

Ovom objavom Konta omalovažava bivšu predsjednicu Kolindu Grabar Kitarović, nazivajući je kočijašicom, radi podjelu kao i prethodne političarke na "mi" koji se zalažemo za ljudski život od začeca do smrti i "oni" koji su protiv toga. Ispod navedene objave je fotografija bivše predsjednice koja pokazuje prosti prst te bivše predsjednice sa slikom fetusa koja je montirana u programu za uređivanje fotografija.

U objavama 30. srpnja Konta opet radi razliku između "nas" i "njih", konzervativne desnice posvećene tradicionalnim vrijednostima te ljevice. Potvrđuje diskurs desnice koja na ulogu žene gleda prvenstveni kroz okvir reprodukcije, obitelji, skrbi i majčinstva. Zanimljivo je kako se naglašava karijera, no karijera je podređena ulozi majke. Prema stajalištu Konte to bi značilo da je karijera prihvatljiva ukoliko se može uklopiti u majčinstvo. No, s druge strane tradicionalna desnica na žene gleda kao da moraju preuzeti sve obveze kad su u pitanju majčinstvo i kućanstvo, a svejedno ih pozicionira na tržište rada.

Jučer sam se družila sa ženama grada Krka. Žene, majke, profesionalke, studentice, aktivistice, kreativke. U politici trebamo probuditi ovu posebnu žensku perspektivu na svijet. Trebamo otvoriti teme koje nas se tiču, a koje su dugo bile u domeni ljevice. Žene u karijeri & žene u majčinstvu... Žene koje uspijevaju & žene koje padaju. One koje trebaju našu pomoć & one koje će nama pomoći. Konzervativne, a opet moderne.

Svatko od nas zna što to znači kada moramo graditi obitelj i karijeru zajedno. Koliko hrabrosti u tim malim i velikim izazovima. Idemo raditi na novim zakonskim rješenjima za majke – profesionalke: fleksibilno radno vrijeme, part time, smart working... Nove žene, nove moderne konzervativke. Moja podrška svim mamama, profesionalkama, studenticama, nonanama/bakama

Prvog srpnja objavljuje fotografiju pod nazivom: *Sama protiv svih*. Na taj je način Konta istaknula još jedan stereotipni okvir, a to je onaj odane i požrtvovne majke. Sljedeći dan također objavljuje fotografiju s još dvije članice Domovinskog pokreta te ih naziva ženskim snagama.

U posljednjoj objavi 3. srpnja, Konta zaokružuje diskurs te opet naglašava ženske teme.

U zadnjim satima prije početka predizborne kampanje želim se dotaknuti još jedne teme – Zašto branim život od začeca do prirodne smrti? Jesam li protiv prava na pobačaj i protiv istospolnih zajednica?

U videu koji je objavila istog dana, Konta priča o navedenoj temi. Iz govora od 1:34 sekunde izvučena je sljedeća izjava:

Medicina nam za razliku od prije 40 godina jasno govori kada počinje život. Dobro, što onda činiti kada imamo dvije suprotstavljene strane? Prvo, velika većina pobačaja su treće dijete.

Žene su često primorane na pobačaj zbog pritiska okoline i zbog ekonomskih razloga. S obzirom na to da je to dijete živo biće i da majka treba našu zaštitu moramo tražiti načina da zaštitimo jedno i drugo. Za to ću se boriti u Saboru.

Konta se u svom obraćanju javnosti još jednom prikazuje kao tradicionalna, ali moderna majka kojoj je stalo do ženskih prava, no u diskursu desnice pojam ženskih prava ima posve drugačije značenje od pojma koji je originalno zamišljen u feminističkom pokretu.

6.7. Vesna Vučemilović

Nositeljica 4. izborne liste Domovinskog pokreta Miroslava Škore te ujedno i njegova sestra, U Osijeku je završila osnovnu i srednju školu te 1990. godine diplomirala marketing na Ekonomskom fakultetu. Karijeru je započela u Pivovari Osijek, zatim prešla u Gucić grupu na mjesto direktorice prodaje i marketinga za Hrvatsku i BiH. Radila je i u Jadranskoj pivovari, marketinškoj agenciji Media Balance, a nakon toga u agenciji CBG Group. Od 2004. do 2014. radi kao direktorica marketinga u Nexe grupi d.d (Tportal, 2020).

Vučemilović je u analiziranom periodu imala 57 objava od kojih je pet s elementima rodnih uloga. Tako 6. lipnja objavljuje fotografiju sa sinom te piše kako je bila na Sportskim igrama mladih. Kroz prikaz fotografije, Vučemilović se stavlja u okvire brižne majke kojoj je cilj da se djeca u Hrvatskoj bave sportom jer je to za njih korisno.

Vučemilović u objavi 14. lipnja objavljuje fotografiju na kojoj je se nalazi pored ljudi na čelu Domovinskog pokreta. Na fotografiji je Miroslav Škoro te još petero muškaraca što možemo povezati s tim da Vučemilović ustupa vodeću ulogu jakoj muškoj ličnosti čime se ponovno reproducira stereotip.

27. lipnja objavljuje sljedeće:

Oduševila me modna kombinacija gospođe koja je šetala sa svojim psom danas u Našicama. Haljina sa slavonskim motivima pokazuje bogatstvo naše baštine i tradicije.

Vučemilović se ovom objavom prikazuje također kroz kontekst lakih ženskih tema kao što je moda. U dvije objave 19. i 20. lipnja Vučemilović kao i političarke prije nje komentira bivšu predsjednicu Kolindu Grabar Kitarović i srednji prst. Na fotografiji je više žena koje podižu

srednji prst, a u naslovu stoji KOSP – Koalicija srednji prst. Kao što je već ranije rečeno, Vučemilović radi rascjep ”mi”/”oni”, a samim time i diskriminira žensko pravo da mogu sa svojim tijelom raditi što god žele.

Posljednja objava i fotografija je 5. srpnja, na sam dan izbora, kada Vučemilović na biralište odlazi sa svojim sinom. Brižna majka, udana, posvećena cilju – Vučemilović se svojim objavama opet gleda kroz isti koncept.

Učimo se demokraciji od malih nogu. Moj sin i ja dok čekamo ulazak na biralište.

Slika 5: Vesna Vučemilović i sin

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/vesna.vucemilovic.56>

6.8. Marija Vučković

Nova ministrica gospodarstva i članica HDZ-a rođena je u Pločama gdje je završila osnovnu i srednju te glazbenu školu, a studirala je u Zagrebu na Ekonomskom fakultetu gdje je stekla zvanje magistricice znanosti iz područja međunarodne ekonomije. Radno iskustvo stjecala je u Luci Ploče te Ministarstvu vanjskih i europskih poslova. Bila je i zamjenica župana Dubrovačko-neretvanske županije te zamjenica ministricice regionalnog razvoja i fondova EU (Dnevnik.hr, 2020).

U 33 objave Marije Vučković najviše se proteže tema poljoprivrede i gospodarstva. Tek u dvije objave, 20. lipnja i 3. srpnja, Vučković se pozicionira uz lik Andreja Plenkovića pa tako ne poručuje glasačima da biraju nju, već da biraju dosadašnjeg premijera.

Vaš glas za Andreja Plenkovića i HDZ je glas za sigurnu Hrvatsku!

6.9. Ruža Tomašić

Bivša predsjednica Hrvatske konzervativne stranke danas se nalazi u redovima Domovinskog pokreta Miroslava Škore. Hrvatska političarka i zastupnica u Europskom parlamentu svoju je mladost provela u Kanadi gdje je završila Policijsku akademiju, ali i tečajeve za osiguranje visokih dužnosnika. Radila je kao tjelohraniteljica bivših predsjednika Franje Tuđmana i Stipe Mesića, a izvrsna je i u borilačkim vještinama. Tomašić javnost pamti po sudjelovanju u velikoj akciji uhićenja Jakše Cvitanovića Cvika koji osuđen na osam godina i tri mjeseca zatvorske kazne, a hrvatsku je političarku 2010. godine odlikovao tadašnji predsjednik Ivo Josipović Redom Stjepana Radića zbog iznimnog doprinosa u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala (Biografija, 2020).

Ruža Tomašić u analiziranom periodu imala je svega šest objava, a u jednoj od njih, 1. srpnja proziva Andreja Plenkovića.

Tko o čemu, Plenković o zezalicama! On najbolje zna kako je to zezati narod. Ako je mislio da će nas neometano zezati još četiri godine, grdno se prevario.

Tomašić ovom objavom Plenkovića konstruira kroz prizmu neozbiljnog političkog oponenta te obećaje kako će se stvari promijeniti ukoliko Domovinski pokret Miroslava Škore dođe na vlast.

6.10. Zdravka Bušić

Hrvatska političarka i potpredsjednica HDZ-a, ujedno je i zamjenica ministra vanjskih poslova u RH. Rođena je 1950. godine u Imotskom. Gimnaziju je završila u američkom gradu Clevelandu, a diplomirala je političke znanosti i završila poslijediplomski studij bibliotekarstva i informatike. Vraća se u Hrvatsku na poziv predsjednika Tuđmana, a od 1990. do 1995. godina bila je pročelnica Ureda predsjednika. U dva mandata je bila izabrana za

saborsku zastupnicu na listi HDZ-a, 1995. i 2000. godine. Slično kao i Ruža Tomašić, Zdravka Bušić je u periodu od 5. lipnja do 5. srpnja imala svega šest objava na svojem Facebook profilu.

Iako se ne u navedenom razdoblju predstavlja kroz kontekst rodnih uloga, u objavi fotografije 22. lipnja Bušić se pozicionira uz moćne muškarce na visokim pozicijama, članove HDZ-a koji joj pružaju potporu na parlamentarnim izborima.

Slika 6: Zdravka Bušić

Izvor: Javni Facebook profil, 2020, <https://www.facebook.com/zdravka.busic.39>

7. ZAKLJUČAK

Provedenom analizom diskursa potvrdila sam dvije pretpostavke: prvu da će se političarke desnice predstavljati kroz prizmu rodne uloge te drugu, da će dio objava na društvenim mrežama biti usmjeren ka muškim političarima. Naime, većina se političarki predstavljalo kao majke, skrbnice, domaćice koje naglasak stavljaju na obitelj. S obzirom na to da se radi o diskursu desnice koja obitelj promovira kao temeljnu instituciju društva, gdje žene i dalje imaju tradicionalnu ulogu te se protive istospolnim brakovima i pobačaju, na njemu je bio stavljen poseban naglasak. Prema Herbertu Kitscheltu (u Tjitske i Matthijs, 2015:38) to su karakteristični elementi konzervativnih programa. I populističke i radikalne i stranke centra desnice podržavaju takav red, no neke su ipak umjerenije s pogledima na tradicionalnu obitelj te uloge žene kao domaćice i majke, no ujedno podržavaju i žensko sudjelovanje na tržištu rada. To je u svojim objavama pokazala i nezavisna kandidatkinja na listi Mosta Marija Selak Raspudić koja se obiteljskom fotografijom na dan parlamentarnih izbora 5. srpnja 2020. godine predstavila kao moderna majka koja usklađuje posao i karijeru, odlazi s obitelji na glasanje, nedefinirana je oko pitanja pobačaja te ne preuzima feminističku poziciju prema kojoj je desnica izrazito negativno usmjerena. Ovdje se može vidjeti i element personalizacije politike, kao i kod Vesne Vučemilović koja također na dan izbora dijeli fotografiju sa sinom uz opis kako se demokracija uči od malih nogu.

Marijana Petir, Karolina Vidović Krišto i Carla Konta otvoreno govore o tome kako se zalažu za život od začeća do prirodne smrti. Schreiber (2011: 8) naziva to pojmom "konzervativne supermajke"- udane, ženstvene, posvećene cilju i u javnoj misiji promoviranja konzervativnih vrijednosti". Sve tri političarke posebno naglašavaju element vjere, objavljuju fotografije s pokreta Hod za život, koriste izraze poput "Bože u ruke tvoje" i žele zabraniti pobačaj. Svojim govorom žele se jasno ograditi od svih koji su protiv njihovog stajališta, posebno ljevice pa tako bunt srednjeg prsta bivše predsjednice Kolinde Grabar Kitarović nazivaju 'Koalicija srednji prst'.

Analiza objava u navedenom periodu potvrđuje kako postoji element i kritiziranja drugih muškaraca kao što je u slučaju Ruže Tomašić, dok se Marijana Petir, Karla Vidović Krišto i Zdravka Bušić profiliraju pored moćnih muškaraca. Također, pokazalo se kako su društvene mreže idealan alat za spoj personalizacije politike i potencijalnih birača koji dijele mišljenje te će dati svoj glas. Njihove objave svidjele su se na nekoliko stotina korisnika Facebooka koji su to u komentarima potvrdili, a predizborna kampanja pokazala je kako navedene političarke svojim govorom utvrđuje i šire diskurs desnice kada su žene u pitanju. Teun A. van Dijk

(2006) ukazuje na takvu podjelu u diskursu - naklonost prema vlastitoj skupini dovodi do podjele na "mi" i "oni". Zato se "mi" gledaju na pozitivan način, dok su "oni" negativni.

LITERATURA

KNJIGE:

Kašić Biljana i Šinko Marjeta (2004) Gnye politike ili o političkoj građanki. Zagreb: Centar za ženske studije.

Leinert Novosel Smiljana (1999) Žena na pragu 21. stoljeća, Zagreb: Ženska grupa TOD

Šinko Marjeta (2008) Žene u Hrvatskoj politici - sažetak istraživanja 2007. Zagreb: Centar za ženske studije.

Van Dijk, T. (2006) Ideologija – multidisciplinarni pristup, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb

Vrtič, Ivana i Car, Viktorija (2016) Manipulacija u medijskom diskursu: kritička analiza diskursa naslova najposjećenijih hrvatskih online medija o hrvatskoj predsjednici

ČLANCI IZ ČASOPISA:

Akkerman Tjitske i Rooduijn Matthijs (2015) Pariahs or Partners? Inclusion and Exclusion of Radical Right Parties and the Effects on Their Policy Positions. *Patterns of Prejudice* 49(1-2): 37-60

Arfini A.G. Elia, Ghigi Rossella i Magaraggia Sveva (2019) Can feminism be right? A content analysis of discourses about women by female Italian right-wing politicians. *Rassegna Italiana di Sociologia* 4(3): 693-719

Bebić Domagoj i Grbeša Marijana (1999) Internet - novo poglavlje predizbornih kampanja. *Politička misao* 36(4): 179-191

Dunatov Šime (2010) Začetci višestranačja u Hrvatskoj 1989. godine. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 52: 381-397

Geiger Marija (2012) Feministička epistemologija: Kratak pregled feminističke kritike znanosti. *Revija za sociologiju*. 1-2: (103 – 115)

Henjak, Andrija. 2005. Determinante ideološke samoidentifikacije hrvatskih birača na parlamentarnim izborima 2003. godine. *Politička misao* 42(1): 85-110.

Leinert Novosel, Smiljana (2007) 'Politika ravnopravnosti spolova: kako do "kritične mase" žena u parlamentima?'. *Politička misao* 44(3): 85-102

Nenadić Iva (2016) Kako su mainstream mediji otvorili vrata alternativnim činjenicama?. *Politička misao* 8(30): 15-21

Norocel Christian (2018) Antifeminist and "Truly Liberated": Conservative Performances of Gender by Woman Politicians in Hungary and Romania. *Politics and Governance* 6(3): 43-54

Phillips, Anne, Democracy and the Representation of Difference and The Politics of Presence", GEP-Research Programme on Gender, Empowerment and Politics (2000), text. no. 4-2000

Podboj Martina (2011) Manipulacija u političkom diskursu - kritički pristup. *Studentski jezikoslovni časopis*

Pološki Vokić Nina i Bulat Ivana (2013) Što žene lideri unose u politiku –psihološka i radna obilježja, stil vođenja, interesi i perspektive. Zbornik radova (str. 25-35). Zagreb: Ekonomski fakultet

Sekulić Duško (2016) Lijevice i denisca u Hrvatskoj. U: Vrijednosti u hrvatskom društvu (str. 137-169). Zagreb: Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Mayer Stefanie, Ajanovic Edma i Sauer Birgit (2014) Intersections and Inconsistencies. Framing Gender in Right-Wing Populist Discourses in Austria, *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 22(4): 250-266

Veselinović Velimir (2016) Desne političke stranke: ideologija, pojmovi, vrste. *Međunarodne*

studije 16(1): 55-83

Wilson, John (2003) Political Discourse. The Handbook of Discourse Analysis, Schiffrin, Deborah, Deborah Tannen and Heidi E. Hamilton (ur.), 398- 418

INTERNETSKI IZVORI:

Biografija.com (2021) Ruža Tomašić <https://www.biografija.com/ruza-tomasic/> 23. studenog 2020.

Direktno.hr (2020) Tko je Zdravka Bušić? Portret žene koja bi mogla biti potpredsjednica HDZ-a. <https://direktno.hr/domovina/tko-je-zdravka-busic-portret-zene-koja-bi-mogla-biti-potpredsjednica-hdz-a-181777/> Pristupljeno 23.11.2020.

Dnevnik.hr (2020) Marija Vučković – životopis ministrice poljoprivrede <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/marija-vuckovic-zivotopis-ministrice-poljoprivrede---568617.html> Pristupljeno 23.11.2020.

Facebook.com (2020) Carla Konta <https://www.facebook.com/drcarlakonta/photos/a.106312374443040/115151460225798/> Pristupljeno 25. studenog 2020.

Facebook.com (2020) Karolina Vidović Krišto <https://www.facebook.com/photo?fbid=2845011902292412&set=a.726863190773971> Pristupljeno 25. studenog 2020.

Facebook.com (2020) Marija Selak Raspudić <https://www.facebook.com/MarijaSelakRaspudic/photos/135878548154743> Pristupljeno: 25 studenog 2020.

Facebook.com (2020) Marijana Petir <https://www.facebook.com/Petir.Marijana/posts/2611424429113516> Pristupljeno 25. studenog 2020.

Facebook.com (2020) Zdravka Bušić
<https://www.facebook.com/photo?fbid=156638219264688&set=a.100477571547420>

Pristupljeno 25. studenog 2020.

Filoz.ffzg.unizg.hr (2020) Marija Selak Raspudić <https://filoz.ffzg.unizg.hr/nastavnici/marija-selak/> Pristupljeno 23. studenog 2020.

IPU Parline (2020) Global data on national parliaments <https://data.ipu.org/women-ranking?month=10&year=2020> Pristupljeno 20. studenog 2020.

Izbori.hr (2020) Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor <https://www.izbori.hr/site/izbori-referendumi/izbori-za-zastupnike-u-hrvatski-sabor/izbori-za-zastupnike-u-hrvatski-sabor-2272/2272> (Pristupljeno 10. prosinca 2020)

Novilist.hr (2020) Na Škorinu listu ide i novinarka Karolina Vidović Krišto koja je zbog Jasenovca maknuta iz 'Dobro jutro, Hrvatska' https://www.novilist.hr/novosti/hrvatska/na-skorinu-listu-ide-i-novinarka-karolina-vidovic-kristo-koja-je-zbog-jasenovca-maknuta-iz-dobro-jutro-hrvatska/?meta_refresh=true Pristupljeno 23. studenog 2020.

Petir.eu (2020) O meni - Marijana Petir <https://petir.eu/o-meni/> Pristupljeno 23. studenog 2020.

Sabor.hr (2010) Ustav Republike Hrvatske <https://www.sabor.hr/hr/o-saboru/vazniji-propisi/ustav-republike-hrvatske-narodne-novine-broj-561990-1351997-81998-1132000>

Pristupljeno 20. studenog 2020.

Tportal.hr (2020) Tko je Škorina sestra? Karijeru gradila po propalim proizvođačima piva i sokova. Skrasila se u cementarskom divu Mesićeva prijatelja, a danas puca u saborske klupe. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/tko-je-skorina-sestra-karijeru-gradila-po-propalim-proizvodacima-piva-i-sokova-skrasila-se-u-cementarskom-divu-mesiceva-prijatelja-a-danas-puca-u-saborske-klupe-foto-20200615> Pristupljeno 23. studenog 2020.

Zakon.hr (2019) Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor <https://www.zakon.hr/z/355/Zakon-o-izborima-zastupnika-u-Hrvatski-sabor>

Pristupljeno 20. studenog 2020.

Zakon.hr (2017) Zakon o ravnopravnosti spolova <https://www.zakon.hr/z/388/Zakon-o-ravnopravnosti-spolova> Pristupljeno 20. studenog 2020.

Womenpoliticalleaders.org (2016) Advancing Women in Politics https://www.womenpoliticalleaders.org/wp-content/uploads/2016/10/WIP-Harvard-Facebook-Study_Oct2016.pdf 20. studenog 2020.

Zenajevise.net (2011) Okrugli stol: Rodne politike u kontekstu predstojećih izbora i članstva u EU. http://www.zenajevise.net/wp-content/uploads/2014/12/okrugli_stol_rodne_politike.pdf Pristupljeno 23. studenog 2020.

SAŽETAK

Ovaj rad proučavao je analizu diskursa rodni uloga političarki desnice na društvenim mrežama za vrijeme parlamentarnih izbora 2020. godine. U navedenu analizu ušlo je osam saborskih zastupnica – Marija Selak Raspudić, Marijana Petir, Karolina Vidović Krišto, Karla Conta, Vesna Vučemilović, Marija Vučković, Ruža Tomašić i Zdravka Barić, koje su imale preko 2000 preferencijalnih glasova te se proučavao njihov javni nastup. Poseban osvrt dan je govoru, fotografijama i javnim objavama na Facebooku u razdoblju od 5. lipnja do 5. srpnja. Provedenim istraživanjem zaključeno je kako se političarke same predstavljaju kroz kontekst rodni uloga čime potvrđuju diskurs desnice koji je tradicionalno naklonjen konzervativnom pogledu na ženu. To je posebno vidljivo kroz njihovo isticanja vlastitih društvenih uloga majke, skrbnice, žene koja vodi brigu o domaćinstvu čime je vidljiva raspodjela na "mi" i "oni". Naglašavanjem vlastitih rodni uloga separiraju se od svih drugačijih razmišljanja i stavova u kojima je diskurs pogleda na ženu otvoreniji i liberalniji. U radu je potvrđena i druga pretpostavka prema kojoj se navedene političarke u svojim objavama ili pozicioniraju uz lik snažnog i moćnog muškarca ili istog kritiziraju.

KLJUČNE RIJEČI: DISKURS, PARLAMENTARNI IZBORI, RODNA ULOGA, DESNICA, POLITIKA, FACEBOOK

SUMMARY

This paper is based on the discourse analysis of right-wing female politicians on social media about gender roles during parliamentary elections in 2020. The study was based on political communication of eight female politicians - Marija Selak Raspudić, Marijana Petir, Karolina Vidović Krišto, Karla Conta, Vesna Vučemilović, Marija Vučković, Ruža Tomašić and Zdravka Barić, all which have had more than 2000 preferential votes. Special focus was given to speech, photographs and public announcements on Facebook in the period from 5th June to 5th July. The conclusion of the study was that female politicians place themselves through gender roles thereby confirming discourse of the right-wing which has traditionally been favorable to the conservative perspective of women. Elements of this can be seen through emphasizing their roles as a mother, guardian and housewife which shows the separation between "us" and "them". They separate themselves from all other different ideas and perspectives on the role of women in society by pointing out their gender role. Also, the study has confirmed the second assumption by which female politicians either criticize or place themselves by the strong and powerful man.

KEY WORDS: DISCOURSE, PARLIAMENTARY ELECTIONS, GENDER ROLES, RIGHT-WING, POLITICS, FACEBOOK